

викласти у поетичній формі рядки, котрі подаю у цій розвідці. Це — голос із вічності...

*Ми не полки супроти душолава —
Ми проти нього подвигаєм Слово —
І хай Господь на подвиг окропить!*

Борис Олійник

*Я вчинив би так само, так само, так само... Повірте!
В землю ліг, щоб вони по весні до могил не лягли...
Це онуки про нас через вік пишуть книги і вірші,
А ми ж тяжко трудилися у полі, неначе воли...
Я не зміг — і не міг! — ви пробачте мене, ради Бога,
Врятувати від смерті голодної кожного, всіх.
Коли всі зацікавили, лиш я рвав свій голос... І голову
Підставляв за громаду, забравши на себе їх гріх.
Знайте ж нині, онуки, що з ваших родин і понищені,
і закатовані, —*

*Коли словом своїм я, як міг, як умів рятував, —
Були лютою смертю в ту зиму голодну і весну роковані*

*Душогубами, з тих, хто доносом й лакейством
своїх убивав!*

*Пам'ятайте про це і людськи залишайтеся
та не продавайтеся, —
А свої ж і мене продали, як Іуда Христа продавав, —
Бо безчестя ніколи, нічим вовіки не змивається,
Щоб ганьбою тяжкою покритий, ваш рід не страждав.
Я помер, щоб жили ви... Й незайману зранену совість
Запалив я свою, як спасенну пасхальну свічу...
Кожен стане в свій час у Вратах перед Вишнім на сповідь,
Не бруднить свої душі, молю вас, благаю, прощу!*

Спасенна пасхальна свіча Слова великих наших попередників, з-поміж яких Максим Рильський увиразнюється особливо, — і сьогодні рятує наші душі від продажного й мерзенного лицемірства та освітлює поступ до справедливого й щасливого майбутнього рідного народу. Допоки так буде, — вічною пребуде Україна!

Надійшла до редакції 4 березня 2020 року

КОНФЕРЕНЦІЇ. КОНКУРСИ. ВИСТАВКИ

УДК 02:7.092]:005.342](477)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.3(284).45-52

Вікторія Сошинська,

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри бібліотекознавства та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
e-mail: v.soshynska@kubg.edu.ua*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6334-8640>

Тетяна Дмитренко,

*студентка IV курсу Київського університету імені Бориса Грінченка,
e-mail: trdmytrenko.ij16@kubg.edu.ua*

Всеукраїнський конкурс "Бібліотека року" як інструмент поширення інноваційного досвіду в бібліотечній справі

Розглянуто Всеукраїнський конкурс "Бібліотека року" як інструмент виявлення та якнайширшого впровадження бібліотечних інновацій. Проаналізовано організаційні засади його проведення на підставі Положення про конкурс. Висвітлено закордонний досвід проведення конкурсів на звання найкращої бібліотеки, як-от: премія IFLA "Публічна бібліотека року" (Public Library of the Year), премія "Бібліотека року" Німецької бібліотечної асоціації, премія маршала (губернатора) Мазовецького воєводства "Бібліотека натхнення" (Польща).

Наголошено, що сучасні українські бібліотекарі активно долучаються до проектної діяльності, сприяючи підвищенню якості бібліотечних продуктів і послуг, розширенню читацької аудиторії, формуванню нового іміджу бібліотечної установи. Зауважено, що не всі найкращі бібліотечні практики набувають розголосу, дістають підтримку й поширення на всеукраїнському рівні, що знижує ефективність упровадження прогресивного досвіду.

Авторки статті здійснили аналіз інноваційності проектів переможців Всеукраїнського конкурсу "Бібліотека року" за 2008—2019 рр., завдяки чому виявлено ключові напрями нововведень: Розвиток бібліотечних послуг на основі проектної діяльності; Упровадження інформаційних технологій; Підтримка освіти та саморозвитку; Розвиток читання; Бібліотека — центр громади; Ціннісна та професійна орієнтація молоді; Створення моделі нової бібліотеки.

Надано рекомендації щодо поширення та реплікації впроваджених бібліотечних інновацій. Організаторам конкурсу "Бібліотека року" запропоновано сформулювати окремий комунікаційний план і розширити взаємодію з медіа. Зауважено про потребу розроблення окремої пропозиції для партнерів і спонсорів, що матиме позитивні репутаційні результати для бізнесу.

Ключові слова: бібліотека; бібліотечні інновації; Всеукраїнський конкурс "Бібліотека року"; ВГО "Українська бібліотечна асоціація"; інноваційні бібліотечні проекти; премія IFLA "Публічна бібліотека року"; прогресивний досвід; реплікація інноваційних ідей

Постановка проблеми. 1 лютого 2020 р. виповнилося 25 років від часу створення Всеукраїнської громадської організації "Українська бібліотечна асоціація" (1995), що об'єднує на добровільних засадах осіб, професійно пов'язаних із бібліотечною справою, бібліографічною й інформаційною діяльністю та зацікавлених в

їх розвитку на основі єдності інтересів для спільної реалізації своїх прав і свобод на всій території України.

Вітаючи колег, водночас зауважимо, що, на жаль, не всі прогресивні бібліотечні практики набувають розголосу, дістають підтримку й поширення на всеукраїнському рівні, а це негативно впливає на

впровадження досвіду колег. Тому варто зосередити увагу на висвітленні найкращих здобутків українських бібліотекарів, які активно долучилися до проєктної діяльності задля підвищення якості бібліотечних продуктів і послуг, оптимізації обслуговування, залучення нових користувачів, формування сучасного іміджу бібліотечної установи.

Одним із вагомих інструментів поширення високіх стандартів бібліотечної справи та провідних практик створення й пропозиції бібліотечних продуктів і послуг є різноманітні конкурси та премії, покликані стимулювати інноваційний розвиток галузі. Зокрема, в монографії В. Пашкової "Національні бібліотечні асоціації: 1876—2008" приділено увагу питанням відзначення бібліотечних працівників-практиків і науковців [4, с. 239—240]. Одним із заохочувальних заходів є Всеукраїнський конкурс "Бібліотека року" (далі — Конкурс), започаткований 2008 р. ВГО "Українська бібліотечна асоціація" (УБА) спільно з Міністерством культури України.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Вивчення стану розробленості теми свідчить, що окремого дослідження організаційних аспектів та результатів Всеукраїнського конкурсу "Бібліотека року" не проводилося.

Під час роботи авторки спиралися на професійні публікації, зокрема монографію В. Пашкової [4], публікації науково-виробничого журналу "Бібліотечна планета" [2; 5], профільні інтернет-ресурси [9—13], інтерв'ю з членами Президії та представниками Виконавчого офісу ВГО "Українська бібліотечна асоціація".

Мета статті — розглянути організаційні аспекти та результати професійних бібліотечних конкурсів, визначити їх роль в інноваційному розвитку бібліотечної справи.

Об'єкт дослідження — Всеукраїнський конкурс "Бібліотека року", заснований ВГО "Українська бібліотечна асоціація".

Предмет дослідження — з'ясування впливу Всеукраїнського конкурсу "Бібліотека року" на визначення та реплікацію бібліотечних інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати дослідження "*Всеукраїнський конкурс "Бібліотека року" як інструмент визначення та реплікації¹ інновацій у бібліотечній справі*" було подано на Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт із галузей знань і спеціальностей у 2019/2020 навчальному році зі спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа".

Досліджуючи закордонний досвід проведення конкурсів на здобуття звання "Бібліотека року", варто зосередити увагу на премії Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA, The International Federation of Library Associations and Institutions), що має назву "Публічна бібліотека року"

(Public Library of the Year) й має на меті відзначення здобутків нових публічних бібліотек [10].

Нагороду може вибороти будь-яка бібліотека світу, що поєднує стандартні форми обслуговування й творчі IT-рішення, а також враховує особливості місцевої культури. Одна з основних умов — установа має бути новозбудованою чи розміщеною в будівлях, що раніше не виконували функцію бібліотечних приміщень. Церемонія нагородження відбувається під час щорічного Конгресу IFLA, й бібліотека-переможниця отримує грошовий приз (5 тис. дол. США) від генерального спонсора — міжнародної IT-компанії Systematic (Данія).

Щодо критеріїв оцінювання номінантів на премію "Публічна бібліотека року", то є шість основних правил, котрих мають дотримуватися претенденти.

По-перше, будівля бібліотеки має гармоніювати з довкіллям та особливостями місцевої культури. Тобто оцінюється, як споруда відображає чи враховує культуру місцевої громади, як вписується та виділяється в міському ландшафті й поєднується зі спорудами й відкритим простором, що її оточують. По-друге, оцінюється архітектурна якість. Має бути чіткість та послідовність у взаємодії кожного структурного підрозділу бібліотеки з погляду функцій і логістики, адже це визначає вплив окремих бібліотечних просторів на відвідувачів. По-третє, враховується гнучкість. Важливим є дизайн і розміщення бібліотечних відділів, залів і просторів. Експерти оцінюють, наскільки внутрішня архітектура сприяє діяльності користувачів, підтримує нові активності та створює синергію. Наприклад, чи має бібліотека мейкерспейси (простори для творчості) та сцени для вистав або подій? Як їх використовують? Чи можна легко змінювати бібліотечні простори для різноманітних завдань? По-четверте, оцінюється сталість. Наприклад, як стале, зокрема екологічне, мислення застосовується в діяльності бібліотеки? Чи вдалося під час будівництва заощадити ресурси, чи використовували місцеві матеріали, чи знайдено нові способи застосування природних джерел енергії тощо. По-п'яте, враховується наявність освітнього простору, тобто визначається, що бібліотека пропонує для урізноманітнення навчання, як освітні простори підтримують навчальні ситуації, відповідають різним потребам, віковим групам і заохочують різноманітні формати навчання як соціального явища. Як взаємодіють простори для навчання з іншими приміщеннями бібліотеки? По-шосте, акцентується увага на цифровізації. Оцінюється поєднання цифрових комунікацій та доступності бібліотечного контенту, зокрема використання мобільних технологій. Чи є дизайн, естетика та взаємодія основою для цифровізації; чи використовують цифрові технології інноваційно та креативно, чи допомагають вони користувачам набути відповідного досвіду в бібліотеці? [10].

Отже, засновники премії "Публічна бібліотека року" прагнуть відзначити інноваційні методики створення нових бібліотек та залучити до змагання різні країни й урядові структури, що опікуються бібліотечною справою. У критеріях оцінювання інноваційності враховано концепцію інтеграції чотирьох бібліотечних просторів: простір для навчання, простір для

¹ Реплікація (фр. *replique* — знову, ще прикладаю, з лат. *replico*, також англ. *replication*) — термін, що використовується в різних галузях науки й техніки та означає процес створення копій, дію або процес відтворення/дублювання, неодноразове виконання експерименту чи процедури [12].

натхнення, простір для творчості, простір для подій. Установу-переможницю (табл. 1) обирають з огляду на поєднання чіткого змісту, усвідомлених інновацій та експериментів із технологіями.

Таблиця 1

Переможці премії "Публічна бібліотека року" (IFLA)

Рік	Назва	Країна
2014	Публічна бібліотека Крейгіберн	Австралія
2015	Публічна бібліотека Кіста	Швеція
2016	Публічна бібліотека Dokk1	Данія
2017	Не присуджувалася	
2018	Публічна бібліотека міста Ден-Гелдер	Нідерланди
2019	Центральна бібліотека Оді в Гельсінкі	Фінляндія

Кожного року на здобуття премії висувається чимало новозбудованих бібліотек світу, наприклад, 2018 р. кількість претендентів становила 35, а 2019 р. — 16.

У Німеччині від 2000 р. також присуджується національна премія "Бібліотека року" під егідою Німецької бібліотечної асоціації (НБА) та Фонду Deutsche Telekom [9]. Мета відзнаки — сприяти піднесенню іміджу бібліотек у цифровому світі. Оскільки ці установи можна вважати посередниками між людиною та суспільним прогресом, то й розвиватися вони мають відповідно до нових трендів.

Претендентом на нагороду може стати будь-яка бібліотека Німеччини незалежно від її розміру, підпорядкування чи галузі діяльності. Основна умова участі в конкурсі — високий стандарт діяльності та використання цифрових технологій. Важливо, щоб інновації не лише були впроваджені в бібліотеці, а й широко використовувалися у творчому контексті. Вони мають бути спрямовані на майбутнє, тобто на залучення нових користувачів та їх розвиток. Важливо також, щоб новітні технології застосовували впродовж тривалого періоду, й весь цей час вони залишалися популярними. Бібліотека-учасниця має налагодити ефективні медіазв'язки з громадськістю, тобто поширювати інформацію про свою діяльність серед широкого кола користувачів. Прикметно, що журі звертає увагу і на якість поданих заявок. Зокрема, якщо документ міститиме навіть незначну помилку, ймовірно, що діяльність бібліотеки аналізуватимуть критичніше.

Переможця обирає незалежне журі, до складу якого зазвичай входять представники Федерального уряду, Конференції міністрів культури, Німецької асоціації міст, Фонду Deutsche Telekom, професійної організації "Бібліотека та інформація Німеччини" (BID), президент Німецької бібліотечної асоціації, а також два члени Федеральної виконавчої ради Німецької бібліотечної асоціації. Журі ухвалює рішення на основі заявок, поданих до НБА, та аналізу офіційних сайтів бібліотек [9]. Переможець отримує 20 тис. євро з умовою, що частину грошового призу буде використано для оцифрування фондів [13] (табл. 2).

Якщо проаналізувати регіональні бібліотечні конкурси в інших країнах, то варто виокремити премію маршала (губернатора) Мазовецького воєводства "Бібліотека натхнення" (Konkurs o nagrodę Marszałka

Województwa Mazowieckiego "Inspirująca Biblioteka Roku") у Польщі. Захід відбувається в межах реалізації засад "Стратегії розвитку культури в Мазовецькому воєводстві на 2015—2020 роки". Участь у ньому можуть взяти бібліотеки сільських і селищних громад. Мета конкурсу — відбір і нагородження бібліотечної установи, що впродовж року організувала найцікавішу культурну подію у співпраці принаймні з одним партнером із місцевого самоврядування та одним — із неурядової організації [11].

Таблиця 2

Переможці премії "Бібліотека року" (Німеччина)

Рік	Назва	Місто
2000	Міська бібліотека Генріха Гейне	Гальберштадт
2001	Бібліотека Іоганна Ласко	Емден
2002	Нижньосаксонська земельна й університетська бібліотека	Геттінген
2003	Міська бібліотека	Вюрцбург
2004	Міська бібліотека	Дрезден
2005	Муніципальні бібліотеки	Хамм
2006	Університетська бібліотека IKMZ Cottbus	Котбус
2007	Бібліотека Мюнстерської в'язниці	Мюнстер
2008	Державна бібліотека Баварії	Мюнхен
2009	Міська бібліотека	Біберах-на-дер-Ріссі
2010	Бібліотека Університету Констанца	Констанц
2011	Бібліотека Антона Саєфкова	Берлін
2012	Університетська бібліотека	Вілдау
2013	Міська бібліотека	Штутгарт
2014	Німецька центральна економічна бібліотека	Гамбург—Кельн
2015	Міська бібліотека	Кельн
2016	Міська бібліотека	Хільден
2017	Університетська бібліотека	Лейпциг
2018	Публічна бібліотека	Франкфурт-на-Майні
2019	Центральна та регіональна бібліотека	Берлін

Всеукраїнський конкурс "Бібліотека року", що заснований ВГО "Українська бібліотечна асоціація" й проводиться за участі Міністерства культури України, є показником рівня розвитку вітчизняних бібліотечних установ. Ідея започаткувати Конкурс виникла в керівництва УБА під час візиту до Німеччини й знайомства з інноваційними методиками роботи бібліотек, нагороджених премією. Згодом, завдяки співпраці з Goethe-Institut в Україні, директори та представники установ-переможниць неодноразово виступали на професійних заходах Асоціації. А у травні 2019 р. у Києві для представників професійної спільноти з усієї України відбувся спеціальний науково-практичний семінар "Бібліотеки року 2018: освітні студії та промоція читання", на якому практичний досвід репрезентували Франкфуртська міська бібліотека та НТБ КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Положення про Всеукраїнський конкурс на здобуття звання "Бібліотека року" для бібліотек України було затверджено Президією УБА 16 січня 2008 р. [5] і діяло до 2019 р., а 22 березня 2019 р. повторно затверджено зі змінами [6].

Як зазначено в документі, Конкурс має на меті: підвищення престижу та ролі бібліотек у суспільстві, соціокультурному та інформаційному просторах країни; стимулювання творчої ініціативи вітчизняних бібліотечних установ із надання безперешкодного доступу до інформації та підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів за умов оперативності, доступності, комфортності; визначення найкращих інновацій у галузі бібліотечно-інформаційних технологій та ідей, що сприяють ефективній роботі й розвитку вітчизняних книгозбірень тощо [6]. Отже, організатори чітко зазначили, що прагнуть виявити та оцінити цілковито нові в інформаційно-бібліотечній сфері ідеї та проекти. Конкурс також має додатково мотивувати бібліотекарів мислити й працювати інноваційно, здобувати визнання професіоналів.

Інформаційний супровід забезпечують фахові журнали "Бібліотечна планета", "Бібліотечний форум: історія, теорія і практика", "Вісник Книжкової палати". Функції оргкомітету виконує Президія УБА, що також здійснює фінансування.

Згідно з Положенням 2019 р. зміни торкнулися умов проведення Конкурсу: звання "Бібліотека року" надаватимуть за кращий реалізований інноваційний проект, а дипломи II ступеня розподілятимуть у номінаціях: "Малі бібліотеки"; "Середні бібліотеки"; "Великі бібліотеки". На нашу думку, це вкрай важливе нововведення, оскільки, під час порівняння результатів роботи бібліотечних установ різних типів, найімовірніше, що перспективні й масштабні проекти репрезентуватимуть великі заклади, адже їхні ресурсні можливості значно ширші. Отже, введення нових номінацій стимулюватиме малі й середні бібліотеки до активнішої інноваційної проектної діяльності.

Варто відзначити професійний склад журі, до якого входять авторитетні науковці й фахівці з на-

ціональних, державних, публічних та університетських бібліотек. Установи-переможниці отримують дипломи відповідного ступеня, що відрізняються за кольором (золоті, срібні, бронзові). Інноваційність бібліотек також відзначають грамотами Міністерства культури України, а партнери Конкурсу презентують цінні подарунки. Наприклад, упродовж останніх років постійним партнером заходу є компанія PocketBook, що нагороджує переможця електронною читанкою; 2019 р. УБА залучила нового партнера — компанію Huawei, від якої бібліотеки отримали сучасні смартфони та планшети. Окрім того, Президія Асоціації щорічно делегує представника бібліотеки-переможниці для участі в міжнародних конференціях та форумах, аби репрезентувати українські інновації на міжнародному рівні.

Упродовж 2008—2019 рр. перемогу у Всеукраїнському конкурсі "Бібліотека року" здобували бібліотечні установи різних типів та з різних регіонів країни. Зокрема, лауреатами стали 36 бібліотек, з них: по 5 — із Дніпропетровської та Запорізької областей, по 3 — із Миколаївської, Сумської, Херсонської областей та м. Києва, по 2 — із Вінницької, Донецької, Житомирської, Кіровоградської, Харківської областей, по 1 — із Київської, Львівської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської областей і Республіки Крим [1—3].

Репрезентовані проекти оригінальні та інноваційні. Наведемо основні напрями (сформульовано авторками статті) бібліотечних нововведень, відзначені авторитетним журі: *Розвиток бібліотечних послуг на основі проектної діяльності; Упровадження інформаційних технологій; Підтримка освіти та саморозвитку; Розвиток читання; Бібліотека — центр громади; Ціннісна та професійна орієнтація молоді; Створення моделі нової бібліотеки* (табл. 3).

Таблиця 3

Переможці Всеукраїнського конкурсу "Бібліотека року"

Рік	Місце, номінація	Бібліотека	Зміст відзнаки	Напрямок
2008	Перше місце	Комунальний заклад "Барська районна бібліотека Вінницької області"	За активну проектну діяльність, спрямовану на пошук позабюджетних джерел фінансування й розвиток бібліотечних послуг	Розвиток бібліотечних послуг на основі проектної діяльності
2009	Диплом першого ступеня	Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського	За активну проектну діяльність, спрямовану на інформатизацію бібліотечних процесів, підвищення авторитету книги й читання, правову освіту населення, популяризацію історії бібліотеки	Упровадження інформаційних технологій
2009	Диплом другого ступеня	Бібліотека Сумського державного університету	За впровадження новітніх технологій, комп'ютеризацію бібліотечних процесів і створення відкритого інформаційного середовища	Упровадження інформаційних технологій
2009	Диплом третього ступеня	Бібліотека с. Івановець Барського району Вінницької області	За реалізацію проекту "Покращення доступу сільського населення до правосуддя" в межах діяльності бібліотеки під гаслом "Івановецькій громаді — гідне буття"	Розвиток бібліотечних послуг на основі проектної діяльності
2010	Перше місце	Наукова бібліотека Державного вищого навчального закладу "Українська академія банківської справи Національного банку України" м. Суми	За високий рівень упровадження новітніх телекомунікаційних технологій та інноваційних форм і методів бібліотечно-інформаційного обслуговування, що дало змогу підвищити якість, оперативність та комфортність обслуговування, розширити перелік бібліотечних сервісів і послуг	Упровадження інформаційних технологій

2011	Диплом першого ступеня	Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України	За активне втілення у практику широкого спектра інновацій, що сприяють розвитку освітнього простору України	Підтримка освіти та саморозвитку
2011	Диплом другого ступеня	Центральна міська бібліотека для дітей ім. Ш. Кобера та В. Хоменка ЦБС для дітей м. Миколаєва	За системну інноваційну діяльність, цікаві нетрадиційні форми роботи із залучення до читання дітей та їхніх батьків за межами бібліотеки	Розвиток бібліотечних послуг на основі проектної діяльності
2011	Диплом третього ступеня	Бібліотека Державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди"	За створення та реалізацію моделі сучасної бібліотеки вищого навчального закладу	Створення моделі нової бібліотеки
2012	Диплом першого ступеня	Центральна міська бібліотека ім. Т. Г. Шевченка м. Дніпро-дзержинськ Дніпропетровської обл. (нині — Кам'янське)	За соціально-культурний проєкт "Бібліотека згуртовує громаду" та за реалізацію основних соціальних завдань сучасної бібліотеки у громаді, сприяння розвитку читання в регіоні з використанням інноваційних методів роботи	Розвиток читання
2012	Диплом другого ступеня	Центральна районна бібліотека ім. О. І. Корсовецького смт Чорноморка АР Крим	За високий рівень професійних здобутків, унікальний досвід співпраці з місцевими органами влади, інноваційну діяльність у громаді	Бібліотека — центр громади
2012	Диплом третього ступеня	Дніпропетровська обласна науково-медична бібліотека	За змістовну та ефективну роботу, спрямовану на поширення соціально необхідної інформації з метою збереження здоров'я населення	Бібліотека — центр громади
2012	Диплом третього ступеня	Арбузинська районна бібліотека для дітей Миколаївської обл.	За проєкт "Ігрова галактика"	Упровадження інформаційних технологій
2013	Диплом першого ступеня	КЗК "Дніпропетровська обласна універсальна бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія"	За цільову комплексну програму "Бібліотека як центр неформальної освіти"	Підтримка освіти та саморозвитку
2013	Диплом другого ступеня	КЗ "Дружківська міська центральна бібліотека ім. Лесі Українки" м. Дружківка Донецької обл.	За проєкт "Спілкування без кордонів"	Підтримка освіти та саморозвитку
2013	Диплом третього ступеня	Науково-технічна бібліотека Донецького національного технічного університету	За проєкт "Відкритий світ інформаційних технологій для молоді"	Упровадження інформаційних технологій
2013	Диплом третього ступеня	Житомирська обласна бібліотека для дітей	За проєкт "Бібліотечна інноваційна майстерня спілкування у форматі 3D"	Упровадження інформаційних технологій
2014	Диплом першого ступеня	Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка	За віртуальний проєкт "Слобожанський уклін Кобзареві: до 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка"	Розвиток читання
2014	Диплом другого ступеня	Харківська обласна бібліотека для юнацтва	За проєкт "Обираємо професію крок за кроком"	Ціннісна та професійна орієнтація молоді
2014	Диплом третього ступеня	Центральна районна бібліотека Врадівської ЦБС Миколаївської обл.	За проєкт "Дитячий ефір"	Упровадження інформаційних технологій
2015	Диплом першого ступеня	Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олеса Гончара	За проєкт "Бібліотека: зміни... реалії... майбутнє"	Розвиток бібліотечних послуг на основі проектної діяльності
2015	Диплом другого ступеня	Бібліотека-філія № 4 Полтавської міської централізованої бібліотечної системи	За проєкт "Полтавські зустрічі. Популяризуємо українську книгу"	Розвиток читання
2015	Диплом третього ступеня	Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва ім. О. М. Бойченка	За бібліопроект "Креативна середа"	Розвиток читання

2015	Диплом третього ступеня	Мелітопольська центральна міська бібліотека ім. М. Ю. Лермонтова	За проєкт "Мелітопольський контактний центр для тимчасових переселенців"	Бібліотека — центр громади
2016	Диплом першого ступеня	Науково-технічна бібліотека Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна	За проєкт "Університетська бібліотека: створюємо простір успіху"	Створення моделі нової бібліотеки
2016	Диплом другого ступеня	Бібліотека для дорослих імені М. К. Реріха Централізованої бібліотечної системи Солом'янського району м. Києва	За проєкт "Фактор війни. Мислення про майбутнє"	Бібліотека — центр громади
2016	Диплом третього ступеня	Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач" Запорізької обласної ради	За проєкт "Бібліотечний острівець дитинства: бажання, надії, мрії"	Розвиток бібліотечних послуг на основі проєктної діяльності
2017	Диплом першого ступеня	Централізована бібліотечна система для дорослих м. Львова	За проєкт "URBAN бібліотека"	Створення моделі нової бібліотеки
2017	Диплом другого ступеня	Бердичівська центральна міська бібліотека	За проєкт "М-ФОРМАЦІЯ"	Ціннісна та професійна орієнтація молоді
2017	Диплом третього ступеня	Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Б. А. Лавренюва	За обласну патріотичну акцію "Герої XXI століття"	Ціннісна та професійна орієнтація молоді
2018	Диплом першого ступеня	Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка КПІ ім. Ігоря Сікорського	За проєкт "Освітні студії Гретера і Криванека"	Підтримка освіти та саморозвитку
2018	Диплом другого ступеня	КЗ "Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрові Чайки"	За міжрегіональний інноваційний проєкт з профорієнтації учнівської молоді "ПрофіКемп"	Ціннісна та професійна орієнтація молоді
2018	Диплом третього ступеня	Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека	За проєкт "Бібліотека — драйвер технічного та економічного розвитку регіону"	Ціннісна та професійна орієнтація молоді
2019	Диплом першого ступеня	Тернопільська обласна бібліотека для молоді	За проєкт "МедіаСтарт — мультимедійна лабораторія в Тернопільській обласній бібліотеці для молоді"	Упровадження інформаційних технологій
2019	Диплом другого ступеня. Номінація "Малі бібліотеки"	Бібліотека Державного навчального закладу "Михайлівське вище професійне училище"	За проєкт "Читаємо подорожуючи або шляхами прочитаних книг" як бібліотечна технологія з промоції читання"	Розвиток читання
2019	Диплом другого ступеня. Номінація "Середні бібліотеки"	Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека	За проєкт "Живе краєзнавство"	Розвиток бібліотечних послуг на основі проєктної діяльності
2019	Диплом другого ступеня. Номінація "Великі бібліотеки"	Бібліотека Сумського державного університету	За проєкти "Читання змінює нас і все навколо", "Зелена бібліотека"	Розвиток читання; Бібліотека — центр громади

Аналіз інноваційних проєктів, відзначених на Всеукраїнському конкурсі "Бібліотека року", свідчить про їх беззаперечну новизну на час упровадження. Реалізація новацій, безумовно, сприяла модернізації роботи бібліотечних установ у відповідному регіоні, а сучасні моделі діяльності та сервіси, завдяки перемозі

в Конкурсі, широко розповсюджуються у всеукраїнському масштабі та впроваджуються колегами.

У різні роки номінантами Конкурсу були не лише провідні бібліотеки, а й невеликі установи з віддалених міст і навіть сіл України. Їхні інноваційні ідеї можуть стати джерелом натхнення для численних

публічних і шкільних бібліотечних закладів України, котрі ще не виявили своєї активності й готовності трансформуватися відповідно до вимог часу.

Висновки. Дослідивши організаційні засади та результати конкурсів на звання "Бібліотека року" в Україні та інших державах, висловимо певні пропозиції.

Як виявилося, не всі бібліотеки — переможниці конкурсів широко висвітлюють свої здобутки й пишаються цим званням. Вважаємо за потрібне додати до Положення про конкурс пункт про те, що переможці й призери обов'язково мають підготувати змістовну публікацію про реалізований проєкт та поділитися інноваційним досвідом з якнайширшою аудиторією. Цей захід сприятиме реплікації інноваційних ідей і проєктів, до того ж колеги отримують додатковий поштовх, аби внести зміни в

усталені процеси, оптимізувати бібліотечні сервіси, розширити аудиторію, експериментувати.

На нашу думку, організаторам Конкурсу варто розробити окремий комунікаційний план та поглибити взаємодію з медіа. Можливо, доцільно створити сторінку в соціальних мережах, наприклад Фейсбук та Інстаграм. Це збільшить аудиторію, яка слідкуватиме за перебігом Всеукраїнського конкурсу "Бібліотека року", виведе його за межі професійного бібліотечного й книжкового середовища. Цілком ймовірно, що користувачі виявлятимуть ініціативу, пропонуючи впроваджувати інноваційні ідеї та проєкти у місцевих бібліотеках.

Варто також розробити окрему пропозицію для партнерів і спонсорів Конкурсу, можливо, запровадити статус Генерального партнера тощо. Такий підхід матиме позитивні репутаційні наслідки, адже бізнес, демонструючи підтримку бібліотек, акцентуватиме на їх цінності як соціальних інституцій.

Список використаної літератури

1. *Вітаємо переможців Всеукраїнського конкурсу "Бібліотека року" 2009!!!* [Електронний ресурс] // Бібліотечному фахівцю. — Режим доступу: <http://profy.nlu.org.ua/articles.php?lng=uk&pg=1171>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 03.11.2019.
2. *Всеукраїнський конкурс на звання "Бібліотека року — 2016"* // Бібл. планета. — 2016. — № 4. — С. 35—36.
3. *Лауреати конкурсу "Бібліотека року" 2011* [Електронний ресурс] // Бібліотечному фахівцю. — Режим доступу: <http://profy.nlu.org.ua/articles.php?lng=uk&pg=3048>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 15.11.2019.
4. *Пашкова В. С. Національні бібліотечні асоціації: 1876—2008: монографія / В. С. Пашкова.* — Харків: Акта, 2009. — 332 с.
5. *Положення про Всеукраїнський конкурс на здобуття звання "Бібліотека року" для бібліотек України* // Бібл. планета. — 2008. — № 2. — С. 41. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp_2008_2_20. — Назва з екрана.
6. *Положення про Всеукраїнський конкурс на здобуття звання "Бібліотека року" для бібліотек України* [Електронний ресурс] // Українська бібліотечна асоціація: [офіц. сайт]. — Режим доступу: <https://ula.org.ua/257-konkursi/biblioteka-roku/1369-polozhennia-pro-vseukrainskyi-konkurs-na-zdobuttia-zvannia-biblioteka-roku-dlia-bibliotek-ukrainy>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 02.11.2019.
7. *Статут Громадської організації "Всеукраїнська громадська організація Українська бібліотечна асоціація"* (нова редакція) [Електронний ресурс] // УБА. — Київ, 2018. — 18 с. — Режим доступу: <https://ula.org.ua/252-dokumenty/dokumenty-uba>. — Назва з екрана.
8. *Українська бібліотечна асоціація* [Електронний ресурс]: офіц. веб-портал. — Режим доступу: <http://ula.org.ua>. — Назва з екрана.
9. *Bibliothek des Jahres* [Elektronische Ressource]. — Zugriffsmodus: <https://www.bibliotheksverband.de/dbv/auszeichnungen/bibliothek-des-jahres.html>. — Der Name vom Bildschirm. — Überarbeitet am: 11.02.2019.
10. *IFLA/Systematic Public Library of the Year* [Electronic resource]. — Mode of access: <https://www.ifla.org/node/29023>. — Title from the screen. — Revision Date: 02.11.2019.
11. *Inspirująca Biblioteka Roku — edycja 2019* [Zasób elektroniczny]. — Tryb dostępu: <https://www.koszykowa.pl/dla-czytelnikow/home/archiwum/18-komunikaty/4924-inspirujaca-biblioteka-roku-edycja-2019>. — Nazwa z ekranu. — Data aktualizacji: 02.11.2019.
12. *Merriam-Webster's Dictionary* [Electronic resource]. — Mode of access: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/replication>. — Title from the screen. — Revision Date: 27.01.2020.
13. *Preisträger "Bibliothek des Jahres"* [Elektronische Ressource]. — Zugriffsmodus: <https://www.bibliotheksverband.de/dbv/auszeichnungen/bibliothek-des-jahres/preistraeger.html>. — Der Name vom Bildschirm. — Überarbeitet am: 11.02.2019.

Viktoriia Soshynska, Tetiana Dmytrenko

All-Ukrainian competition Library of the Year as a tool for disseminating innovative experience in library field

The All-Ukrainian competition Library of the Year is considered as a tool for identifying and the widest implementation of library innovations. The organizational principles of holding the All-Ukrainian competition Library of the Year are analyzed on the basis of the competition conditions. The experience of holding competitions for the title of the best library abroad is presented: IFLA Public Library of the Year, Bibliothek des Jahres Deutschen Bibliotheksverband (Germany), Konkurs o nagrodę Marszałka Województwa Mazowieckiego Inspirująca Biblioteka Roku (Poland).

It is emphasized that modern Ukrainian librarians are already actively involved in the project activity, thereby achieving new quality of library products and services, attracting new users, forming a new image of the library. It is noted that not all best library practices receive publicity, support, and dissemination at the all-Ukrainian level, which diminishes the effect of introducing a progressive experience.

The authors of the article analyzed the innovativeness of the projects of the winners of the All-Ukrainian competition Library of the Year (2008—2019), as a result of which it was discovered the main directions of library innovations. They are: Development of library services based on project activity; Implementation of information technologies; Supporting education and self-development; Reading development; Library — community center; Valuable and professional orientation of youth; Creating a model for a new library.

Recommendations for dissemination and replication of implemented library innovations are provided. It was suggested to the organizers of the Contest to develop an especial communication plan and expand the interaction with the media. It is necessary to develop a particular proposal for partners and sponsors of the Contest, which will have good reputational consequences for business.

Keywords: All-Ukrainian competition Library of the Year; IFLA Public Library of the Year; innovative library projects; library; library innovations; progressive experience; replication of innovative ideas; Ukrainian Library Association

References

1. Vitaïemo peremozhtsiv Vseukrainskoho konkursu "Biblioteka roku" 2009!!! (2019). *Bibliotechnomu fakhivtsiu*. Available at: <http://profy.nlu.org.ua/articles.php?lng=uk&pg=1171>.
2. Vseukrainskyi konkurs na zvanntia "Biblioteka roku — 2016" (2016). *Bibliotechna planeta*, 4, pp. 35—36.
3. Laureaty konkursu "Biblioteka roku" 2011. (2019). *Bibliotechnomu fakhivtsiu*. Available at: <http://profy.nlu.org.ua/articles.php?lng=uk&pg=3048>.
4. Pashkova V. S. (2009). *Natsionalni bibliotechni asotsiatsii: 1876—2008*. Kharkiv: Akta.
5. Polozhennia pro Vseukrainskyi konkurs na zdobuttia zvanntia "Biblioteka roku" dlia bibliotek Ukrainy (2008). *Bibliotechna planeta*, 2, p. 41. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp_2008_2_20.
6. Polozhennia pro Vseukrainskyi konkurs na zdobuttia zvanntia "Biblioteka roku" dlia bibliotek Ukrainy. (2019). *Ukrainska bibliotechna asotsiatsiia*. Available at: <https://ula.org.ua/257-konkursi/biblioteka-roku/1369-polozhennia-pro-vseukrainskyi-konkurs-na-zdobuttia-zvanntia-biblioteka-roku-dlia-bibliotek-ukrainy>.
7. *Statut Hromadskoi orhanizatsii "Vseukrainska hromadska orhanizatsiia Ukrainska bibliotechna asotsiatsiia" (nova redaktsiia)* (2018). Kyiv. Available at: <https://ula.org.ua/252-dokumenti/dokumenti-uba>.
8. *Ukrainska bibliotechna asotsiatsiia: ofitsiyni veb-portal*. (2019). Available at: <http://ula.org.ua>.
9. *Bibliothek des Jahres*. (2019). Available at: <https://www.bibliotheksverband.de/dbv/auszeichnungen/bibliothek-des-jahres.html>.
10. *IFLA/Systematic Public Library of the Year*. (2019). Available at: <https://www.ifla.org/node/29023>.
11. *Inspirujaca Biblioteka Roku — edycja 2019*. (2019). Available at: <https://www.koszykowa.pl/dla-czytelnikow/home/archiwum/18-komunikaty/4924-inspirujaca-biblioteka-roku-edycja-2019>.
12. *Merriam-Webster's Dictionary*. (2019). Available at: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/replication>.
13. *Preisträger "Bibliothek des Jahres"*. (2019). Available at: <https://www.bibliotheksverband.de/dbv/auszeichnungen/bibliothek-des-jahres/preistraeger.html>.

Надійшла до редакції 17 січня 2020 року

Від редакції. Повідомляємо, що відповідно до Наказу МОН "Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України" від 15.01.2018 № 32 до МОН було подано документи на включення журналу "Вісник Книжкової палати" до вищезазначеного Переліку в категорії "Б".

Однак через установлення Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 "Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2" на всій території України карантину з 12.03.2020 до 24.04.2020, засідання експертних рад МОН перенесено на невизначений термін. При цьому термін перебування наукових фахових видань категорії "В" у Переліку не подовжено.

Отже, доводимо до відома авторів, що з № 4 2020 р. і до прийняття рішення МОН "Вісник Книжкової палати" не входить до Переліку наукових фахових видань України.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 21783-11683ПР від 31.12.2015.

Формат 60x84¹/₈. Ум. друк. арк. 6,05. Тираж 219 пр. Зам. 12.

Журнал надруковано на обладнанні Книжкової палати України

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1954 від 24.09.2004.

До уваги читачів: електронний варіант журналу "Вісник Книжкової палати" ISSN 2076-9555 (онлайн-версія) розміщено на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в розділі "Наукова періодика України":

http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VKP/index.html